

Acésta fóia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 florini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru stramatale
1 galben cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu, séu prin posta
séu prin domni co-
ectori.

Nr. 4.

Brasiovu 15. Februaru 1877.

Anulu X.

Sumariu: O lacrima ferbinte (Urmare). — Starea instructiunei publice in Romani'a (Fine). — Romanulu in poesi'a sa
poporale (Urmare). — Procesu verbale. — Publicarea baniloru incursi. — Bibliografia.

O lacrima ferbinte.

(Urmare.)

Episcopulu Petru Paulu Aron de Bistra, frate
cu strabun'a mea, carele a gubernatu 12 ani, din
anulu 1752 pana in 25/2 1764, candu in etate de
55 ani si-a terminatu viati'a sa cea plina de zelu si
activitate, a fostu din parinti avuti, culti si ómeni
de frunte. Subt elu s'a edificatu monastirea din
Blasiu. Elu au introdusu sciintiele, precumu siste-
matica studiare a limbei latine in Blasiu; elu pe
banii lui au intemeiatu seminariulu archidiecesanu,
carele se numea dupa numele lui Aponu; elu au in-
temeiatu pe banii sei mai intaiu scóle pe sate; elu
a organizatu scólete din Blasiu si a sustienutu pe
specele sale 300 tineri in Blasiu in totu anulu, cu
imbracaminte, cu carti, cu pane, domenic'a si la ser-
batori cu fierturi; elu calatoriá in tíera, indemná la
studiu unde vedea copii isteti si sanetosi, ii ducea insusi
la Blasiu la scóla, ori ii asiediá in alte gimnasie.
Asia s'a intemplatu cu multi, cari apoi au ajunsu a
fi ómeni epochali, intre cari au fostu si fericitulu Sin-
cai, calugarulu Clain si unu profesoru Vulcanu. Elu a
organizatu parochiile, a esoperatu dotarea loru, si a
introdusu legea, cà celu ce se preotiá, trebuia se
studiese teologi'a morale. Prin acésta s'au facutu in-
ceputul radicarii statului preotiescu, cà-ci individii
nu se mai aduceau immediatu dela cornele plugului
se se preotiesca. Elu a cumperatu din banii sei cu
32.000 fl. m. c. dominiulu Cutului dela contele
Bethlen, cu care éra in relatiuni amicali. Unii scrii-
tori dicu, cà la cumpararea dominiului i-ar' fi aju-
tatu si clerulu cu 3000 fl.; dara nu e adevératu; cà-ci
sum'a dominiului o au contrasat singuru, si singuru
din alu lui au si platitu-o. Se póte cà pe timpulu
acela au contribuitu si clerulu vre-ó cate-va mii*),
si acesti bani i-au folositu Aron la zidirea bisericii-

*) A contribuitu si clerulu si poporulu in acelea tim-
puri prin colecte. Noi betranii de astadi o scimu acésta
dela mosii nostrii, carii in dilele Mariei Teresiei era juni si
barbati. Aceia vediusera cu ochii loru pe calugarii tramisi
prin tíera cà se faca colecte; dara in locu de bani, poporulu

loru din Belgradu, Bistr'a, Cutu, Manarade si Resi-
nariu s. a., ori alte intreprinderi filantropice, la zi-
direa seminariului, care Aron le-a facutu din banii
sei proprii; dara dominiulu din Cutu, precumu m'am
incredintiatu din acte privitóre la cumperarea domi-
niului, aflate in archiv'a contelui Wolfgang Bethlen,
si pe cum se vede din testamentulu celu dintain alu
lui Aron din 18 Iuliu 1756, si din actele judecato-
resci, l'a cumparatu Aron din banii sei proprii.

Cu unu cuventu, Aron au pusu temeli'a educa-
tiunei Romaniloru, si din midiulócele lui s'au ajutatu
tinerimea in tóte partile locuite de Romani. Din
fundatiunea lui s'au crescutu si educatu mai multe
generatiuni, si se ajutara si astadi studentii din Blasiu.
Elu a fostu celu din taiu fundatoriu romanu, elu a
desteptatu ideia si a datu impulsu de a intemeia fun-
datiuni. Elu au infiintiatu si donatu si tipografi'a
din Blasiu, au infiintiatu biblioteca, compunendu cu
man'a propria catalogulu cartiloru; au scrisu insusi
mai multe opuri si anume „Epistolae consolatoriae
ex divinitus inspiratis scripturis opera sua ad tem-
pus tribulationum pro suae gregis utilitate collectae
et adoptatae Bálásfalvae 1761.“ — „Ordo Hierarchiae
eclesiasticae.“

Biblia sacra Bucurestini. — Corpus Iuris vulgo
Pravila. — Definitio et Exordium sanctae oecume-
nicae Synodi Florentinae, ex antiqua graecolatina edi-
tione desumpta 1762 Balastalvae. Tóte acestea, pre-
cumu si descrierea vietiei mai multoru santi, le-a
compusu in limb'a latina si romana. Vedi istori'a
lui Szvorennyi, Balagyanski, Horanyi, s. a., cari toti
se unescu in parerea, cà Aron éra unu talentu raru,
de o eruditiune distinsa, de o diligentia extraordi-
naria si talentu organisatoriu, si caracteru raru,
cari insusiri din copilaria l'au distinsu de alti con-
timpurani ai sei.

Au cumperatu multe opuri si le-au donatu bi-
bliotecei. Astadi nu se afla din aceste opuri nimicu.
Cu unu cuventu, precumu marturisescu literatii straini,

le dá ce avea: bucate, berbeci, vitiei, pensaria, care apoi se
prefacea in bani. Acelea colecte s'au intrebuintiatu cu buna
credintia, la monastire, scóle, seminariu. Not'a Red.

elu au facutu pentru cultivarea romanilor mai multu decatú toti romanii ardeleni la olalta in timpu de 400 de ani.

Elu a fostu, precum marturisescu istoricii conpatrioti si documentele familiare, din famili'a principelui Aron, despre care dicu istoricii romani cá s'a luptatu inpreuna cu Mihaiu eroulu; a fostu asemenea vitézu, cari principi adeseori s'au consultatu la olalta despre total'a independentia a romaniloru. Din acésta familia, despre care dice unu scriitoriu, la fontanile Ariesiului vomu aflá pe Aronescii, cari odinóira au siediutu pe tronulu Moldaviei, si obosindu-se de lup tele cele multe cu semilun'a, si-au cautatu unu limauu la Bistr'a si Detunát'a (Abrudu), au pasitu 50 de ani dupa mórtea celui din urma principe Aronu, unu membru alu familiei cá pretedente la tronulu Moldovei, s'au asiediatu la Posionu (Presburg) pe timpulu domniei lui Ferdinandu alu III. regele Ungariei, si precumu arata mai multe documente diu archiv'a din Posionu, a fostu primitu cu tóte onorile unui principe, a primitu apanage din visteri'a statului, pasi silnici inse n'au incercatu nici odata pentru ocuparea tronului.

Portretulu acestui principe se afla in Museulu din Pesta, 'lu posedemu si noi. Originalulu care s'a pastratu in familia, l'amu daruitu eu pentru dominiulu din Springu. Din acésta familia au fostu in tóte timpurile, precumu dice si fericitulu Sincai, multi barbati vrednici, anume pe la anulu 1820 poetulu si antiulu advocatu romanu in Ardealu, Basiliu Aronu, carele a scrisu si opulu Patimile, care opu se asémena cu opurile clasiciloru. Acestu Aron, precumu imi spune domnulu consiliariu gubernialu Dunc'a si altii cari l'au cunoscutu, au fostu omu epochalu; elu s'au asiediatu cu locuinti'a la Sibiu; la elu priveau romanii pe acelu timpu cá la unu lucéferu; elu au portatu acelu procesu grandiosu, calatorindu pe spe-sele proprii, de nenumerate ori la Vien'a, alu carui rezultatu au fostu memorabilulu decretu imperatescu, unde romaniloru se recunósce dreptulu de a posede realitati in cetati sasesci, si éra cá romanii din sate au fostu eliberati de a mai meturá ulitiele cetatiloru sasesci, condaninandu-se respectivii la desdaunare pentru abusulu de pan'aici. Au muritu fara successori.

Din acésta familia au fostu Aron librorum revisorulu până in 1848 in Bud'a; colonelulu Aronu; comitele supremu respective capitanulu districtului Fagarasiului, carele se numea dupa predicatu Bisztray, toti ómeni decorati si cu merite; cestu din urma avea crucea lui Leopoldu.

Pe Aronescii de Bistra ii aflamu in Transilvani'a, Ungari'a, in Romani'a, in diverse calitati cá apostoli ai romanismului.

Dupa mórtea episcopului Aronu clerulu au vrutu se aléga totu pe unu Aronu, carele era vicariu in Oradea mare, de urmatoriu in episcopi'a din Blasiu; inse intrig'a de mai nainte au nimicitu acestu planu. Intre aspiranti se aflá si calugarulu Clainu (vedi si

testamentulu lui Bobu). Totu aceia cari au lucratu cá se ajunga episcopi in locul nemuritoriului Ioanu Inocentiu Clainu, au datu ocaziune de a se dusmaní acei intimi amici Clainu si Aronu, dara „Es ist nichts so fein gesponnen, dass es nicht kommt an die Sonnen;“ in urma descoperindu insusi Clainu intrig'a tiesuta, si-au retrasu totu ce au facutu in contra lui Aronu, si l'au pomenitu in liturgia „fratele meu,“ si au intretienutu cu elu pana la mórtea lui Aronu cele mai interesante corespondentie, dintre care si tatalu meu a pastratu un'a, unde dice intre altele Clainu catra Aronu: „Bine ai disu tu la despartirea nóstra in Vien'a, candu ne despartiramu intre lacrimi: „Natiunea trebue crescuta, educata, cá se fia ea in stare a se emancipa; acei singuratici cari se jertfescu pentru natiune, suntu astadi cá unu beliduce zelosu si inflacaratu, dara fara armata; voru trecé secolu póte, pana ce simburele saditu va resari. Cu mare bucuria sufletésca urmarescu toti pasii tei si vedu cá in adeveru tu arunci seminti'a cu man'a plina. Ea va resari de siguru, numai de aru fi cine se pazasca, se nu i se taia radecin'a.“ Dara acei ómeni depravati l'au indusmanitu pe Aronu chiaru cu sor'a lui cu strabun'a mea, pe care Aronu o tienea in mare veneratiune. — Éta o scena familiara. In tómn'a anului 1763 cercetandu episcopulu Aronu pe strabunii mei, pe cari de mai multi ani nu'i cercetase (aici e de insemnatu cá pana pe la anulu 1837 la Abrudu numai calare, ori cu caru cu boi, dara cu mare necasu si pericolu poteai calatori), sarindu servitorii se deschida portile, strabun'a mea le-a strigatu: Incuiati portile, nu'lu lasati in laintru. „Ce faci muiere pentru Domnedieu, i dise barbatulu, ce va dice lumea despre noi, a caroru casa si mésa e deschisa pentru totu omulu, cu deosebire pentru totu romanulu, numai pentru celu dintaiu romanu, si pentru celu mai meritatu se nu fia deschisa?“ „Ce'mi pasa mie de lume, inaintea mea e neamulu in locul intaiu, dupa aceea vine numai lumea intréga. Fratele meu a venit acuma se ne faca popistasi. Se scii barbate, cá decatu se se intemple un'a acésta, suntu gata a'mi stringe copilasii la bratia, si a me aruncá cu ei din turnulu bisericei in adencime. Eu nu imi parasescu legea stramosiésca, ferésca Domnedieu.“ „Muiere, éra inepi cu nebuniile care le-au scornitu vrasmasii lui cei ascunsi, cari l'au mancatu si pe bunulu episcopu Clainu?“ Intr'acésta Aronu intrandu pe portitia si inaintandu pe langa feréstra, tóte le-au auditu, si togm'a in momentul candu cumnatulu lui era se ésa din casa inaintea lui, Aronu intrá cu cuvintele: „Pace si fericire se fia in cas'a acést'a!“ „Avenu dela Domnedieu,“ i response cumnatulu. Bine cá te au adusu Domnedieu totu in pace in muntii nostrii, in cuibulu stramosiésca. Stringéndu'lu apoi de mana si sarutandu'lu, vediendu Aronu cá sór'a lui remane cá stenc'a neclatita, i dise: „Tóte le-amu auditu cate se petrecura intre voi.“ „Fórte bine! ilu intrerupse sor'a, asia nu voiu avea trebuintia se 'ti

le mai spunu; dara a sositu scirea inaintea ta aici, cà vrei se ne faci popistasi (strabunii mei e'á gr-orientali). Prin acésta imi faci mie, barbatului meu si familiei intregi, care e cinstita inaintea romanilor, mare suparare. Cumu pentru Domnedieu, imi stà mintea in locu. Tu esci acelu Aronu, care dupa ce ai gatatu scólele, intrebandu-te tat'a, cà ce vrei se fi, i-ai respunsu, cà deregatoria nu cauti, cà-ci in deregatoria (functiune) trebuie se cauti numai interesele unguiloru; oficiu nu te faci, cà atunci ai trebui se cauti interese nemtiesci. „Me facu preotu, cà-ci nu-mai cá preotu pociu fi romanu.“ Tu esci acelu Aronu sange de domnitoriu, care dupa ce te-au trimisu parintii la Rom'a la leaganulu strabuniloru, unde inaintea ta romanu ardeleanu nu a mai amblatu, inspiratu de suvenirile trecutului, ingenunchiandu inaintea statuei lui Traianu ai eschiamatu: „Unde'i glori'a strabuna? Unde'i patri'a romana? Ardealu pamentu de giale, scumpa tier'a mea!“ Acésta scrisóre a ta s'a portatu in tier'a intréga pe la toti carturarii romani. **Cà voru dice acestia despre tine?** Tu esci acelu Aronu, **sarcia ia diu tat'a in ceasulu mortii tienendu'ti cu un'a mana man'a ta, éra cu ceea-lalta crucea vladicéscá: „Amu traitu 80 de ani, amu avutu multe dile fericite, pe voi inca ve parasescu in fericire, numai un'a rugatiune nu mi-a ascultat'o Domnedieu, cá se'mi pociu vedea neamulu romanescu scapatu de lantiurile care'lu apasa, si'lu stringu; dara m'au odichnita, cà tu de si nu vei potea rumpe aceste lantiuri, dara ai pusu fundamentu, cá neamulu nostru se se lumineze prin sciintia, si atunci trebuie se vie timpulu, cá Domnedieu se'lu scape de robia. Sciú eu prea bine, ce insemnéza lantiurile cu care ti-ai incinsu trupulu teu; acela e votu inaintea lui Ddieu, cá se'i fia mila de némulu romanescu, si se'i sdrobéscá lantiurile. Imi este mila de tine, dar porta-te pana in sfirsitu, si Ddieu va asculta rogatiunile nóstre.“ Astadi parintii nóstri s'au intorsu in mormentulu loru.“ Episcopulu respunde: „Nu draga sora, parintii nostri se uita cu fala si bucuria din ceriu la noi,“ o intrerupt'o fratele ei. „Si eu inca sunt mandru, cà te amu pe tine de sora. Eu amu venitu la voi, continua Aronu, parte de doru de a ve mai vedea, parte spre a cercetá mormentele parintiloru, si a'mi lua rémasu bunu dela ei si dela acesti munti, mie atatu de placuti, pentru cà cine scie, de mai potea-voiu veni in acésta viatia pe aici. Caletoria pe aici e impreunata cu mari greutati si periele. Cu deosebire amu venitu, cà-ci mi-a scrisu unu amicu, cà între acei sedusi de intrigantii descoperiti inaintea mea chiaru prin vladic'a Clainu din Rom'a te affi si tu sora. In contra lui Christosu inca s'au afflatu elevitiori; dara apoi in contra unui omu. Pre acesti ómeni eu i ignorezu. O parte din ei ambla in ruptulu capului dupa vladicia; ceilalti sunt instrumentele loru, cari au ajutat in ascunsu caderea lui Clainu, dicându, cà e pré tineru de vladica, nu este diplomatu etc. Alegundu-me clerulu pe mine de vladica,**

dupa care eu n'amu amblatu, cà-ci voi sciti bine cà eu tóta viétia mea mi-amu consecratu-o lui D-dieu si natiunei, timpulu meu liberu ilu petrecu in rogatiuni, intretienerea mea pe tóta diu'a nu face mai multu de unu patacu (3 cruceri dupa banii de acuma); tóta averea si veniturile cele mari le daruescu in folosulu natiunei; prin urmare n'are cineva lipsa „de minte de unu patacu“ cá se védia, cà mie nici alte bunatati lumesci nu'mi trebuescu, inaintea mea e Domnedieu, si neamulu meu; pentru cà daca neamulu romanescu nu va ajunge curendu la invetiatura si sciintia, dusmanii ii voru stinge lumin'a vietii, pentru cà ei stau gata se o sufle. Ómeni cá Clainu, cari se'si puna insusi pieptulu si anim'a inaintea flacarii, nu totu secolulu nasce; dara togma se se nasca, va fi suflatu si stinsu insusi. Natiunea trebuie crescuta, luminata, zelulu nationale desteptatu; atunci si straiiii voru avea respectu de noi; si daca se voru jerfi 10, voru resari 100 si o mie, si natiunea va fi scapata. Cine este astadi natiunea? Poporulu este suptu pana la óse, elu dórme somnulu celu de mórte si impreuna cu preotimea órbeca intru intunerecu; nobilimei ii e rusine a se numi romanu; preotimea nóstra numai peste secolu va ajunge gradulu culturai, faia care nu póte sta in fruntea natiunei. Pe altii nu avem. Oh! Ddieule, daca neamulu nostru s'ar' potea mantui prin jertfa, ce nu asiu fi eu in stare se facu. Dara nu, de o mie de ori nu; sabi'a nu strabate prin intunerecu; prin intunerecu numai lumin'a strabate, si numai lumin'a resbesce asupr'a intunerecului. Numai omulu cultu si religiosu se póte entusiasma, altii se potu fanatizá, va fi flacara, dara lumina si caldura nu! Eu comunicandu planulu meu si cu Clainu si aprobandu'lu si elu in tóta estensiunea, me voiu incerca a pune pétr'a fundamentala la redesteptarea natiunei mele prin sciintia si cultura, si atunci voiu urma invetiatur'a lui Christosu „din faptele tale te voiu cunoáce pe tine.“ Dusmaniloru mei a fostu usioru a intrebuintia retragerea mea si a fauri intrigi dupa spatele mele, cá se me restórne si pe mine; si daca alti ómeni de omenia nu le descoperea planulu, eu nici poteamu vre-odata sci despre existintia lui. Éta, cetiti epistol'a functionariului Costa, in care numesce cu numele pe toti. Amu venitu se te convingu pe tine, cà-ci me dóre cà tu insusi se fi in retacire. Eu mi-amu facutu testamentulu meu, pentru averea mea. Eredele meu este natiunea mea. Intorcundu-me de aici la Blasiu, voiu calatori la Vien'a, cá se se intarésca dispositiunile mele pentru averea mea; pentru-cà eu cá calugaru n'amu dreptu a dispune peste averea mea. De acolo voiu merge la Rom'a, cá se me intielegu in persóna cu Clainu. Intorcundu-me d'acolo, imi voiu petrece dilele ce le mai amu in rogatiuni, pentru acela, pentru care amu portatu de 11 ani aceste lantiuri.“ Cu aceste cuvente desvelindu-se si-au aratatu trupulu plinu de rane, si maltratatu cá unu scheletu, apoi mai adaose: Totu ce amu facutu pentru natia, e nimica pe langa thesaurulu

ce'lu lasu cá monumentulu simtiementeloru mele romanesci. 14 ani amu lucratu necontentitu, amu cercetatu archivele patriei, ale Ungariei, ale tieriloru romanesci, ale Austriei si ale Italiei, si cu mari spese mi-amu castigatu datele de prin alte tieri si amu compusu histori'a neamului romanescu, dela descalecarea lui in Daci'a pana in timpulu de fatia. Nici o jertta nu mi-a fostu prea mare, pentru cá peste secolu voiu vedea cu ochii mei sufletesci, rezamandu-se nati'a pe aceste documente, care pana acumu au fostu ascunse deinaintea ochiloru ei. Acestu opu 'lu lasu eu natiiei mele prin testamentu. Totu-odata imi voiu dá sfatul meu cumu cugetu eu, cá s'ar potea ferici natiunea nóstra." Cu aceste aratandu-le testamentulu, in care erá si epistol'a consiliariului si un'a epistola a vladicului Clainu din cuventu in cuventu scrise, prin aceea s'a facutu lumina, precumu si pace si fericire in acelu lacasiu, pentru cá sarindu'i sor'a lui in grumazi, si imbratiosandu'lu a disu: „Lauda tie dómne cá mi-ai redatu odichn'a." A fostu mare bucuria in cas'a stramosiasca. Peste vre-o cateva luni a calatoritu Aronu catra Vien'a. Ajungandu'lu ból'a de inima pe drumu, a muritu in Bai'a Mare, éra nu cumu scrie Petru Maioru, in visitatiune canonica, nici precumu scrie Klainu, cá aru fi muritu in monastirea r. cath. din Bai'a mare. Eu amu cercetatu Histori'a domus de acolo din acelu timpu, si n'amu aflatu nimicu, de si intr'aceea se afla si cele mai neinsemnate lucruri.

Samuelu Clainu inca asia scrie, cá inainte de a plecá Aronu la Vien'a, si-a facutu testamentulu. Unde este acestu testamentu, precumu si banii cari i-a avutu la mórte, si istori'a lui, thesaurulu natiunei? Ce spiritu diavolescu, ce mani sacrilege si infernali le-au apucatu si nimicitu, ori patfutu-au si Aronu cá altii? „Sic vos non vobis."

Gubernatoriulu tieriei rogatu de strabunulu meu, a provocatu pe vicariulu capitulariu se'i trimita testamentulu lui Aronu. Vicariulu Silvestru Caliani 'i-a respunsu cu datulu Blasiu, in 2. Ianuaru 1765 Nr. 913 precumu se póte vedé relatiunea acésta intre actele aflatóre la ministeriulu de interne, „cá testamentulu lui Aronu nu se póte substerne, fiindu-cá episcopulu Aronu facundu secretu din testamentulu lui, nu s'a potutu afla." La acésta credu cá nu trebue commentariu. Mai observezu, cá dominulu Cutului fiindu cumperatu pe acele timpuri cu 32,000 fl. desdaunarea urbariala, s'a platitu acelu dominu 100,705 fl. m. c. Aceste facu la olalta 200,000 fl.

Astadi posedé seminariulu totu din acei bani inca o mosia in Sancelu cumparata cu 24,000 fl., in Sebesiu unu ospelu cumparatu cu 5100 fl. Socotindu pe acei 300 tineri, pe cari Aronu 'ia sustienutu in 12 ani cu tóte cele trebuintiése pe fia care tineru pe anu numai 25 fl., face la olalta 90,000 fl. Socotesce la aceste tipografi'a, bisericile zidite de elu, precumu si cele 15,000 fl., cu care Aronu in anulu 1756 avendu imperatés'a Maria Theresia resboiu cu prussii si daruindu Aronu statului unu escadronu de husari, cu

cai, cu imbracaminte, cu arme, le-a spesatu, fiindu-cá pe acelu timpu si soldatii se inolá pe bani, vei afla colosal'a suma peste 400,000 fl. La infintiarea escadronului de husari au contribuitu fiesce-care parochia cate unu galbinu. Aici e locul se insemuu, cá Aronu la mai multe ocazioni a provocatu clerulu se particepe fiesce-care parochia cu cate unu galbinu, nu cá dóra fora acestu ajutoriu de 24000 fl. n'aru fi potutu intreprinde ceea ce a vrutu, dara din cauza, cá elu a vrutu se radice védi'a clerului, si se atraga atentiunea regimului, inaintea caruia clerulu nu avea altu nume, decatu „miserables Pfaffengesindel," intriganti si denuntianti. Lui Aronu i-a succesu a inblandi urgi'a guvernului. D'apoi scólele de pe sate, unde platea elu invetiatorii, si multimea de scolari la gimnasia straine, si alti tineri de buna sperantia in tíera, catu ilu va fi costatu. Cu unu cuventu, totu ce a produsu dominiulu episcopescu in 12 ani, si ce a ereditu elu dela parintii lui, afara de 2000 fl. pe cari ii trimetea in totu anulu lui Clainu la Rom'a, a consacratu si daruitu spre binele natiunei. (Vedi si diplom'a dela Mari'a Theresi'a din anulu 1753). Firesce cá 2000 fl. nu e multu, dara déca ne revocamu in memoria unu decretu alu imperatesei, unde dice, cá se se dea unui consiliariu de curte 2000 fl., cá se póta trai in Vien'a. potrivitu positiunei sale si se póta tiené si equipage, vomu afla cá totusi a fostu pe acelu timpu o suma considerabila. Precumu scrie si Samuelu Clainu, Aronu a traitu o viatia santa, a fostu milosu, darnicu, omu fórte bunu, a traitu numai cu pane si cu apa, arareori cu mancare calda si a bentu pucinu vinu, si acesta inca numai pentru aceea, cá se nu'lu parasésca poterile de totu. Noptile le petrece in rogatiuni; de metaniile cele multe genunchii si degetele i s'au sdrobitu. La poporu pana in diu'a de astadi s'a stracuratu traditiunea, ca trupulu episcopului Aronu n'a putreditu, cá ci elu au fostu santu. Lantiurile care le portá pe pelea gola, se pastréda in museulu din Blasiu.

Nu pociu se nu enarezu o scena, care s'a petrecutu in castelulu contelui Bethlen Farkas in anulu 1861, fiindu elu pe atunci comite supremu si eu vice-comite. Venindu adeca vorb'a despre superstitiunea poporului de randu, si halindu mai multi dintre cei de facia pe romani si pe preotii loru, Bethlen 'i-a mustratu pentru acésta si le a disu: „Nici decatu nu ve mirati, cá ci pe la midiuloculu secolului trecut a muritu unu episcopu din Blasiu, Aronu, si precumu amu aflatu din scrisori familiare, s'a disu si in tíer'a intréga s'a vorbitu, cá in in acelu timpu icóu'a maicii précurate din biseric'a Blasiului a plansu mai multe dile cu lacrimi. Acésta scire a strabatutu pana la curtea inperatésca, si imperatés'a Mari'a Theresi'a a demandatu, se se trimita icón'a aceea la Vien'a, precum s'a si intemplatu cá ci 2 calugari din Blasiu o au dusu, si acuma se afla la curtea inperatésca. Pe atunci credea lumea, cá icón'a a deplansu mórtea unui omu atatu de santu si vrednicu. Noi astadi asia ceva nu

credemu; eu inse dicu, cà déca in adeveru ar plange icón'a, astadi ar deplange ingratitudinea romaniloru, care e celu mai scârnavu pecatu in lume. Aronu a fostu in cultura superioru toturoru romaniloru, a fostu mai multu pentru ei cá Szécheny pentru unguri; pentru-cà intre unguri suntu destui ómeni luminati, avuti si zelosi; Aronu era singuru intre romani. Va curge multa apa pe Muresiu si Oltu, pana va fi inca unu asemenea romanu. Daca fiinlu altei natiuni se jertfea astu-feliu pentru natiunea loru, l'aru fi insiratu intre santi; éra de Aronu nu scie nime cà a asistatu, chiaru nici acei romani cari au crescutu pe tiepaii (panea) lui. Ba s'au aflatu si de aceia, cari falsificandu adeverulu, l'au clevetitu. Audiendu acestea dela comitele Bethlen, l'am intreruptu eu, descoperindu'i cà eu suntu nepotulu lui Aronu. „La ómeni de acestia se póte applica proverbiulu romanescu Cresce cãtici, cá se te musce,“ 'mi dise Bethlen in limb'a romanéca. Conversarea a decursu in limb'a magiara. Atuntó amu auditu dela elu intaia-data acelu proverbiiu romanescu. La aceste l'am reflectatu, cà literatú compatriotici, precumu si romanii Sincai, Cipariu, Papiu, Baritiu si alti au descrisu meritele lui Aronu, adeca cate s'au stracuratu nefalsificate, declarandu pe episcopulu Aronu de barbatu pré meritatu; va mai fi scriu si dintre contimpurari cineva biografi'a lui Aronu, dara se vede cà au avutu asemene sórte cu testamentulu lui, óri se va fi mutilatu si falsificatu, precumu s'a intemplatu si cu istori'a bisericésca a calugarului Clainu, dupa care s'a luatú si Petru Maioru, cumu se póte vedé si din fragmentele lui Cipariu.

Dupa tóte aceste despre Aronu potemu dice, cà elu se infatiosiedia inaintea ochiloru posteritãtei cá o piramida, pe care s'ar' nemeri mai bine inscriptiunea: „Asia ne implinimu mai bine multiamit'a nóstia facia cu mortulu, daca inaintamu scopulu vietiei lui, ce elu au inceputu, continuamu, si ce elu a voitu, ducemu in deplinire.“ Despre elu se póte dice cà a fostu asemenea sculptorelui, care candu lucrédia la monumentulu inmortalu, insusi 'si impletesce cumun'a gloriei sale.

Aronu a refusatu ori-ce distinctiune si ranguri. Unii prepunu de causa a refusarei, ca-ci fiindu elu din familia de domnitoriu, si-a tienutu famili'a sa mai pre susu decatu se primésca unu baronatu, precumu n'aru primi asia ceva multe familii magiare, cari suntu descendentii de domnitori. Eu inse dicu, cà elu a fostu unu adeveratu martiru alu natiunei, fara nici o vanitate, si togma acésta ilu inaltia preste alti. Daca vomu computá tóte donatiunile, ajutoriele, subscriptiunile, calatoriile care le-au facutu acesti 2 unchi ai nostri pentru natiune si precumu dicea mitropolitulu Siulutiu — carele adese au plecatu la Vien'a fiindu bolnavu, „Me ducu cu sufletulu in dinti; daca voiu muri pe drumu, voiu muri pentru acela, pentru care amu si traitu,“ nu multu va lipsi din

unu milionu fl.; séu daca aru si lipsi, nu peste multu timpu se va urca la acésta suma.

Cetiti si recetiti in totu anulu acésta carte, ca-ci in tóte inprejurarile e sublimu si e o dulce mangaiere a conversá cu spiritele parintiloru si strabuniloru binemeritati.

(Va urma.)

Starea instructiunei publice in Romani'a.

(Fine.)

D. G. Chitiu, ministrulu cultelorú si instructiunei publice. Cu totu tonulu vehementu alu d-lui I. Ionescu....

D. I. Ionescu. Protestesu contra cuventului de vehementu.

D. ministru cultelorú si instructiunei publice. Vehementu este unu terminu fórté parlamentar, si suntu surprinsu ca dn. I. Ionescu voesce se'mi faca o lectiune asupr'a unui cuventu, care este mai parlamentarú decatu tonulu cu care me intrerupe d sa acum.

Diceamu, dlorn, ca, cu tóta vehementi'a tonului cu care onor. dn. I. Ionescu a gasitu de cuviintia se intempine acestu proiectu de lege, eu totusi credu, ca acestu proiectu a coresponsu unanimei dorintie a d-vóstre....

Voci. Asia este.

D. ministru cultelorú si instructiunei publice. Nu numai unanimei dvóstre dorintie, dar si ardentei dvóstre dorintie, precumu amu avutu onóre a dice in primele renduri de introducere la proiectulu de lege. D. Ionescu vedu cá a vorbitu aci nu cá reprezentante alu natiunei, ci cá tribunulu alu sateniloru, si intr'unu sensu cu totulu defavorabilu acelu sateni, pe cari d-sa are aerulu a'i spriginí. Aici, dn. Ionescu, cá si mine, cá si ori-care din noi, nu e reprezentantele sateniloru, nici alu orasieniloru, nici alu aristocratiloru, ci reprezentantele tieriei, si numai cá astu-feliu póte vorbi aci in modu legitimu. Nu e bine a vorbi numai in numele tieraniloru séu numai in numele proprietariloru, si a dice: mosi'a este a mea, se nu 'mi o luati! Acésta este a vorbi cá unu Grachus, éra nu cá unu romanu. Se vedemu inse, cine ve ia mosi'a d-vóstra, si se vedemu deca ati datu vre-o data ceva....

D. I. Ionescu. Póte amu datu ceva.

*D. Chitiu ministru cultelorú si instructiunei publice**)* Ve spunu dreptu, dlorn, ca onor. dn. Ionescu m'a surprinsu candu l'am vediutu, cá prin esceptiune trãtãndu lucrulu astu-feliu.

D. I. Ionescu. Cumu intielege si elu.

D. ministru cultelorú si instructiunei publice. Dn. Ionescu intielege fórté bine lucrurile, dara nu sciú

**) Vechiu si prea demnu elevu alu fericitului Ioanu Maiorescu; si-a luatú titlu de doctoru la universitatea Vienei.
Red.

cumu a fostu dispusu astadi. Apoi, proiectulu de lege a propusu se se dea pamentu scóleloru? De ce combateti cu acestu argumentu proiectulu, candu aceea de care ve plangeti e scrisu numai in opiniunea unei sectiuni, si remane ca adunarea se védia déca primesce acea opiniune séu nu; éra pâna atunci nu faceti o crima proiectului si auctorului seu.

Dloru, mai anteu credeamu, cà dn. Ionescu nu a intielesu economi'a legeri, pentru-cà dsa a vorbitu necontentitu de nuoe impositate cari s'aru cere dela tierani si dela proprietari; inse mai pe urma amu vedutu cà l'a intielesu, dara l'a intielesu reu, cà-ci a disu: déca luati o diecime din venitul comunel, ce puneti in locu? Ei bine, atunci m'amu convinsu cà dn. Ionescu a intielesu reu proiectulu de lege, cà-ci alta este a nu intielege unu lucru, si alta este a'lu intielege reu.

Dloru, ati vedutu, dv. mai alesu cari ati desbatutu in sectiuni proiectulu de lege, si care nu'lu vedeti acumu pentru prim'a óra, dvóstra ati vedutu cà nu se pune prin acestu proiectu unu impositu nou, ci se stabileste intr'unu modu formalu si categoricu ceea ce in principiu este stabilitu in legea comunala inca dela 1864. Comunele si judetiele cari in primulu rendu suntu datóre a'si face scóle satesci, prin acésta lege se obliga a fi in adeveru datóre la ceea ce e scrisu in lege numai intr'unu modu platonicu; si totu-deodata li se arata si de unde se iea midiolócele intr'unu modu practicu si lesniciosu, pentru a ajunge odata se'si implinésca acésta datorita. Prin urmare nu ceremu impositate noui. Dn. Ionescu dice: ce puneti in loculu diecimeii ce luati, déca venitul comunel se impucinédia? Vedeti cà dn. Ionescu candu face acésta intrebare, e preocupatu de ideia cà atunci trebuie se se dea aceeași léta primarului, notarului, perceptorului, si in fine, atâtea si atâtea alte angarale, pe care le platescu mai scumpu decâtu cumu aru trebui se le plátésca.

Ei bine, noi ne-amu ganditu la acésta, si fiindu-cà atátu in consiliulu de ministri, càtu si in sectiunile adunarei s'a manifestatu dorinti'a ca, cu ocaziunea proiectului de lege comunalu, care are se vina peste curendu in desbaterea dvóstra, se se impucineze celelalte cheltuieli ale comuneloru, amu disu: éta unu midiolocu de a se gasi fonduri pentru cladi de scóle, retienendu-se o diecime din veniturile comunale. Pentru ce dara onor. dn. Ionescu, care este destulu de inteligente, n'a gasitu si dsa acestu respunsu? Apoi, dloru, o comuna care are unu venit de 2000 lei, si va reduce cheltuielile la 1800, va plati pe primariu cu 60 napoleoni in locu de 80, si pe notariu cu 20 in locu de 25, si astu-feliu se va poté realisá acelu fondu, fara de care iustructiunea publica proclamata de legi nu aru fi decâtu o simpla dorintia scrisa pe charthia.

Prin urmare, cu ce dreptu s'ar poté radica cine-va contra acestei mesuri, cá in contra unei dari

care aru fi deghisata, séu cá in contra unei mesuri care ar atrage alte dari dupa sine?

Ni se mai face imputarea cà amu avea dorintia a construi palate prin sate, alaturi de biserici acoperite cu paie. . .

D. I. Ionescu. De ce n'ai adusu tipulu de constructiune?

D. ministru cultelor. Déca doriti se vedeti si tipulu de constructiuni, éu suntu gata a'lu aduce chiaru adi inaintea dvóstra; dn. directoriu alu ministerului e aici si 'lu va aduce, déca doriti. Dara eu ve declaru, cà dvóstra poteti pune unu articolu aditionalu, prin care se diceti cà acésta lege nu se va pune in aplicatiune, pana ce nu veti vota si planurile dupa cari se voru face acele constructiuni. Dn. Ionescu dice, ca voi se facemu palate de scóle cá in Americ'a; dara noi nu avemu nici architecti, nici fonduri cá se facemu asemenea lucrari, si d-vóstra trebuie se sciti cà in Americ'a s'au chialtuitu milióne pentru unu singuru palatu. A vorbi de o asemenea fantastica intreprindere, este a vorbi numai pentru placerea de a vorbi. Noi amu luat modele dupa planurile care au fostu espuse la diferite espositiuni, si dupa cele recente din 1873 dela espositiunea din Vien'a, cari planuri s'au studiatu de dn. Barbu Constantinescu, persóna fórté capabila si speciala in materia de instructiune, si eu suntu pusu in mesura a ve spune cà o constructiune de scóla va costa atatu de eftinu, in catu nu se va potea redicá nici odata mai multu de 6,000 franci.

O voce. Enormu.

Dn. ministru cultelor. Nu este enormu, pentru cà constructiunea va fi solida, de zidu si nu va fi invelita cu paie.

Si apoi, dloru, trebuie se facemu scóle, pentru cà trebuie se ne supunemu unei necesitati imperióse, fara de care nu vomu potea avea scóle in sensulu de invetiementu, cà-ci déca nu vomu avea locajuri, nu vomu potea avea invetiementu. Se ve dau unu esemplu: astadi tier'a chialtuesce in salarie de invetiatori rurali pentru 2,000 scóle o suma fórté insemnata, pentru cà, cu tóte modicele salarie ce se platescu, cifr'a se urca la aprópe unu milionu franci, si din 2,000 scóle inscrise in bugetu, abea functionédia 1,200; 800 stau inchise, si sciti de ce? Pentru cà, dupa tóte revisiunile facute, se constata cà la o scóla lipsescu sobe, la alta ferestrele, in alta ploua, la alta nu se dau lemne si invetiatorulu nu astépta decatu o asemenea ocaziune spre a profita de a nu preda lectiuni; astépta trei luni de dile si merge spre a'si primi salariulu seu. Ei bine, dloru, acesti bani se platescu in ventu.

D. I. Ionescu. De ce 'i dai?

D. ministru de culte. Nu'i dau eu, ci constatu unu reu care exista.

Apoi, dlorn, totu mereu se vorbesce de obligativitatea instructiunii, admisa de tóte tierile civilizate de sute ani. Cumu voiti dvóstra se o puneti in apli-

care, candu nu aveti locale? unu parinte, unu tutore, nu ar' avea dreptulu a respunde candu ar' fi silitu a'si tramite copilulu lui la scóla? Voiti cá copilulu meu se stea in plóia, in furtuna, in midiuloculu campului, séu intr'unu siopronu, in o miserabila siura?

Éta un'a din cauzele principale, pentru care obligativitatea instructiunei proclamata in legea dela 1864 si consacrata in constitutiune, nu s'a potutu pune in lucrare. Apoi nu trebuie se incepemu a ne gandii se avemu locale, spre a vedea odata realizatu acestu principiu? In proiectu nu este vorb'a numai de sate, ci si de orasie, unde se chieftuiescu sume insemnate cu chirii ce se platescu. Numai statulu in orasie platesce 70,000 franci pentru scóle, osebítu de ceea ce platesce judetiulu, si sciti ce este? Miseri'a cea mai mare; localori inchiriate dupa deosebíte consideratiuni si favori, dar' nici unulu nu este unu adeveratu localu pentru scóla, si cu tóte aceste, chirii insemnate se platescu. Credu cá daca onor. dn. Ionescu se gandea la tóte acestea, nu era se vina se vorbésca cu tonulu cu care a vorbitu si se atace proiectulu care s'a facutu.

Déca aveti modificari de propusu, se le discutamu; dar' dela inceputu a dice ce cauti cu acestu proiectu de lege? este nefolositoriu, este vetamatoriu, acést'a nu o asteptamu tocmai dela d-sa.

D. I. Ionescu. Nu avemu cu ce.

D. ministru culteloru si instructiunei publice. Nu ceremu impósíte noue.

D. I. Ionescu. Nu avemu cu ce.

C. ministru culteloru si inssructiunei publice. Bine voiti a crede, cá cu a diecea parte ce dá comun'a si judetiulu din veniturile loru, facèndu tóte calculele, si le potemu face impreuna cu dn. Ionescu, nu se va putea face intr'unu anu mai multu de diece scóle intr'unu judetiu. Ce pripéla ar' fi acésta? S'ar' putea dice cá este pripéla atunci, candu s'ar cere cá intr'o di se avemu totulu. Apoi, déca intr'unu judetiu, care bunióra in termenu de midiulocu are 100 si mai bine de comune, nu s'ar putea face decatu 15, 12 séu 10 scóle, si cu acést'a amu avea prespectiva numai dupa 10 ani de a vedea locale de scóle prin comune, apoi acést'a va se dica pripéla?

Credu dara, cá de o cam-data amu respunsu la obiectiunile redicate de dn. Ionescu, nu numai in sensulu proiectului, ci in sensulu dorintiei care ve anima pe d-vóstra toti, si credu cá este bine se luati in consideratiune proiectulu, si apoi la discutarea lui pe articole, veti aduce tóte luminile d-vóstra, si vomu vedea ce este de indreptatu, ce este de modificatu atunci. Dara a combate proiectulu in sine, ar' fi a tagaduf o necesitate care este simtita, nu de astadi, ci de multu timpu, si este de datori'a nóstra, a acellora cari se numescu partidu nationalu si liberalu, a face ceva pentru instructiunea publica, cá-ci déca a facutu in alte privintie ceva, dar' in privinti'a acést'a, de cate-ori a fostu la putere, nu a facutu

nimicu, si este timpulu cá se ne gandimu la acésta (aplause).“

Dupa dn. ministru vorbi dn. Manole Const. I. Epurénu, totu in contra proiectului si in sensulu dlui Ioanu Ionescu, inse multu mai pe largu si in tonu de pessimistu. De ací se intinsera debaterile si trecura pe alta di. In fine totusi proiectulu de lege fu adoptatu cu maioritate stralucita. si asia camer'a actuale dete lumei proba convingatória despre firm'a sa decisiune luata in favórea instructiunei poporului intregu.

Dnii I. Ionescu si M. O. Iepureanu aru putea observa, cá dloru isi contradicu grosu candu *escusa* lips'a de scóle cu saraci'a. Remane adeveru nedisputabile, cá chiaru de saraci'a materiale numai instructiunea, numai scól'a póte salva pe poporu. Cine vrea se alunge saraci'a din tíera, trebuie se voiésca scóla cu ori-ce pretiu. Lenea, stupiditatea, camatari'a, rapacitatea, strainismulu, se potu combate ucide si es-termina numai prin instructiuni; tóte celelalte midiulóce si chiaru legile cele mai bune remanu numai cá palliative ticalóse, déca poporulu nu invétia a se folosí de ele, a face apellu la densele, candu este asupritu. A duce la scóla numai cate doi trei dintr'o comuna, insemna a cresce in capulu poporului oligarchia, inpilatori si tiranuti mai rei decatu ciocoi vechi si strainii. Libertatea este imposibile fora instructiune generale.

Romanulu in poesi'a sa poporale.

(Urmare din Nr. 23. 1876).

CAPU DOI.

Momente mitologico-istorice.

X. Originile poetecitatei romanului dacianu.

Afirmaramu si sustienemu cu Alesandri, cá romanulu e nascutu poetu. In adeveru percura ori-cine muntii romantici si valile umbróse ale patriei romane, cutriere anghiuurile cele mai ascunse locuite de romani: pretotunde va aflá pre romanu si romana la lucrurulu campului, cá si la celu dein casa, la sapa, cósá si secere, la aratu, semanatu si culesu, la torsu, depanatu, urditu, tiesutu si cosutu, in casa, gradina si campu, intru leganatulu copilasiului plapandu, cá si intru despunerea afaceriloru economice, pretotunde i va afla cantandu, va aflá aromandu'si cu cantece, hore si doine grigiele consumatórie ale vietiei. Cine n'a esperiatu, cá te costa de multe-ori multu necasu, pana se opresci pre cutare romana lucratória au servitória in casa'ti, cá se nu mai conturbe cu cantarea sa p'ací neintrerupta? Éra cantarile loru suntu fórté adesu atatu de originali, improvisatórie si creatórie, catu vrendu nevrendu iti aduci aminte de cea italiana, carea unui scrutatoriu strainu cantandu'i poeme poporali italiene si intru repetirea loru una si aceeasi poema cantand'o totu cu alte variante, la intrebarea scrutatoriuului qimitu,

cà pentru ce face in cantecu schimbari continue? respunse cu naiv'a scusa: „mi viene così,“ imi vine asia.¹⁾

Aici inse ni se va obiectá din capulu locului, cà alt'a e a fi un'a natiune cantarétia, si alt'a érași un'a natiune poetica²⁾. Recunóscemu buerosi fineti'a distinctiunei, cu tóte aceste nu aflamu de lipsa a intrá asupra'i in discusiuni mai amenunte, dupa ce e sciutu, cà romanulu prin un'a fericita despunere a sórtei e indiestratu cu ambe insusirile cestiunate, elu e intr'uu'a cantaretiu si poetu.

Acésta poetecitate, acésta abituale aplecare spre cantu si poesia o posiede óre poporulu nostru numai de alalta-eri? O insupse si imbeù elu óre dela daci si alalte remasitie de popóra, pre cari coloniele romane la inmigrarea loru in Daci'a le gasira póte in acésta patria?³⁾ Nu si éra nu. Atari proprietati si aplecari abituali asia de marcate unu poporu nu le contrage dela alte popóra, si nu si-le preface in sucu si sange, decatu prin contopire si amalgamare cu alte ginti, respective in masse de totu mari, ceea ce la originea romaniloru nu avù locu, séu — ceea ce in privinti'a romaniloru facia cu Dacii si Litvanii asisidere nu se póte sustiené — prin convietiuirea respectiveloru poporatiuni in decursu de mai multe cente si mii de ani, intogmai precumu la baiatu numai in decursu de mai multe mii de dile ajungu a se otieli aplecarile si indatenarile, pana se ajunga acele a fire barbatesci. Cà-ci au nu su anii in viéti'a popóraloru asemeni dileloru din viéti'a individului? Din contra, stramosii nostri naturalulu idilico-poetecu, ce'lu oserbamu in descendentiu loru, au trebuitu se'lu aduca cu sine de pre acele

„Frumóse tiernuri ale Ausonie antice

Cungiurate de mari gemeni, impartite de Apeninu,

Unde langa dafinu verde cresce olivulu celu ferice,

Unde flórea nu se trece sub unu ceriu ce'i totu serinu;⁴⁾

au trebuitu se'lu impórte din patri'a mama, din acea gradina a Europei, carea acumu prin insesi strordinariele sale frumusetie naturali trebuia se favorésca si inaintedie poterosu poetecitatea locuitoriloru sei.

Dara romanii antichi au fostu natiunea cea mai nepoetica de pre faci'a pamentului,“ ne replica unu scrietoriu romanu⁵⁾ cu provocare la un'a jocaria de versificatiune tacuta asupr'a eroicului Aurelianu imperatu de copili, candu in dile de serbatori se jocá de a ostasii.⁶⁾ La acésta obiectiune respundiendu, nu

pierdemu vorba despre conjectur'a celebrului istoricu Niebuhr si a altoru dupa densu, conforme carei la romanii antichi si preste totu la gintile italice-stra-vechie ar' fi esistatu chiaru un'a catena de cantari epice, buna-mi-te cá rapsodiele homeriane la Eleni, din cari une parti s'aru fi stracuratu in istoriografi'a romano-latina vechia si de aicea aru fi derivandu partile ei fabulóse fantastice. Intrebamu numai: se póte óre numi nepoeticu unu poporu, care la multiplele sale ceremonie si acte religióse canta in onórea dieiloru carmene prin vatii sei, prin „fratii arvali“ prin „preotii salii“ si altii? care pre repausatii sei i petrece la repausulu eternu cu „nenie“ séu bociture, adeca cantece cuprindietórie de laudele celoru adormiti si decantate prin anumite „prefice“ séu bocitóre? care la mese si ospetie se indatiná a cantá si prémari cu imni virtutile predecesoriloru si strabuniloru gloriosi? care cu ocasiunea nunteloru canta viersuri „fescenine,“ va se dica cantece glumetie, canta sugatoriloru din léganu, canta la triumfele imperatoriloru, canta in jocurile scenice „apelane,“ canta, canta pretotunde si la tóte ocupatiunile vietiei? Se póte óre macaru presupune un'a nepoeticitate, alesu in gradulu pretensu, despre poporulu vechiu italicu, locuitoriu sub unu ceriu azuru si un'a clima blanda si placuta, cu sangele meridionaliloru fierbente, si pentru aceea cá si romanii daciani de astadi, ageri si parati la gluma, sarcasmu si batjocuritura, asia catu, precumu pré bine oserba unu scrietoriu¹⁾, se nimeresce despre toti Italianii vechimei ceea-ce se dice despre Adrianu la întempinari?²⁾

Dreptu ca republic'a cetatianiloru romani ne-suindu-se, pentru scopurile sale, a dadaci din respo-teri cele patru virtuti cardinali ale romaniloru vechi, anume eroismulu, pietatea, pudórea si frugalitatea, cari mai cà suntu cele mai cardinali si in caractrulu romaniloru nostri, din caus'a acést'a dens'a fù intru atát'a adversaria progresului poesiei poporali italice antice, intru catu desvoltarea aceloru rami ai poesiei poporali, ce conducea la ajungerea scopuriloru indegetate, precumu poemele sacre, tunebrali si convivali o ajutá si prin legi; din contra alte viersuintie poporane, cumu erá cele mai glumetie si lascive, se nevoi a le împiedecá si cu poterea.³⁾ In ce mesura ísi ajunse republic'a romana scopulu prin asemeni legiuri, nu se tiene de propusulu nostru a aretá. Un'a si buna resulta inse neuegabale din cele desfa-siurate, si aceea e poetecitatea romaniloru vechi, poe-

Mille, mille, mille, mille, mille decollavimus,

Unus homo, mille, mille mille, decollavimus, etc.“

¹⁾ Dr. Guil. Corssen *Origines poesis Romanae*, Berolini 1846, pg. 6.

²⁾ Vett. imper. epitom., ap. Aurel. Vict. c. 14.: „Hadrianus acer nimis ad lacesendum pariter et respondendum seriis, joco, maledictis; referre carmen carmini, dictum dictui prorsus ut meditatum crederes adversus omnia.“

³⁾ Corssen o. c. pg. 7.

¹⁾ Steinthal *Das Epos*, in „*Zeitschr. für Völkerpsychol. u. Sprachwissenschaft*, V. pg. 6-7.

²⁾ B. P. Hasdeu. *Istori'a crit. a Rom.*, Bucuresci 1874, pg. 228.

³⁾ B. P. Hasdeu „Cine au fostu Dacii?“ in *Famili'a*“ 1868 Nr. 41-44.

⁴⁾ Georgiu Asachi „*Catra Itali'a.*“

⁵⁾ B. P. Hasdeu *acolosi.*

⁶⁾ Flav. Vopiscus in *Aurelian VI.*, de unde scóte Hasdeu acea jocaria de viersu, dice espresu: „*Balisteae pueri et salutatiunculas in Aurelianum tales componebant, quibus, diebus testis militariter saltarent:*

ticitate de nu eminente, celu pucinu in gradu destultoriu spre a poté asemna Italiloru antici locu cuvenientiosu intre gintile favorate de Apoline.

Asia dara dela mosi-stramosii loru, dela romanii antici, nu dela Sarmati ori Daci ori Litvani eredira modernii romani daciani natur'a loru idilico-poetica; precumu fratii loru, poeticulu si totu-odata cantaretiulu poporu modernu alu Italiei, asisidere nu'si primf poeticitatea nici dela Daci nici dela Vandali, Logobardi, Huni si alte órde barbare, ce in intunereculu evului mediu cutrierara devastandu frumós'a loru patria. Ambele popóra, romanii si italianii, au un'a si aceeasi fire poetica, precumu un'a si aceeasi le este originea.

XI. Poesi'a poporala romana in evulu vechiu.

Originile poesiei preste totu atingu léganulu civilizatiunei popóraloru; cà-ei in poesia si poeme se manifesta de comune primele miscamente literarie ale unui poporu. Primii coloni romani, straplantati dela 167 inainte de Chr. incóce, de-a drépt'a Istrului in marea péninsula traceca si dupa aceea de pre la 106 d. Chr. gloriosii veterani traianidi adusi in Daci'a, urdiendu in aceste tieri pre catu romantice, pre atatu si manóse noua ginte latina numita astadi romanésca, i cuminecara acestei si eredira nu numai sangele, ci si civilizatiunea italica. Càdi au nu ést'a fú intentiunea si scopulu espresu alu aceluor grandióse colonisari, de a redicá prin cultur'a si civilizatiunea Romei la orientele imperiului unu bulevardu potente contr'a inundarei órdeluor barbare migratóre?

Cu urmarirea istorica a primitieloru poesiei poporali romane cauta dreptu aceea se ne urcamu pana la acele departate tempuri. Pentru-cà, dupa cele pana aci defasiorate, cauta se afirmamu, cà torentelee politicu predemustratu alu Italiloru vechi cu colonii impreuna s'a derivatu intr'unu ramu alu seu pre parentulu Daciloru; cà strabunii nostri, gloriasiosii legiunari si colonistii romani, isi voru fi cantatu si ei prin diversi imni maretiele fapte de arme; cà-si-voru fi versatu in chore si doine infocatele sentiente de amóre ori jale, de bucuria ori intristare, de pietate si alipire catra patria mama, cá si catra nou'a patria adoptiva. Cauta se afirmamu, cà intogmai voru fi procesu si facutu si descendentii loru mai nemiduiociti in secelele ulterioari, dupa caderea imperiului romanu apúsénu, si deci dupa rumperea fortiata a ficeii daciane dela sinulu patriei mame, dela comunicarea cu occidentele latinu. Ba cu catu in urm'a deseluor incursiuni si cutropiri din partea barbariloru sórtea li-se intórse mai spre reu si i apesá cu greutate de plumbu, cu atatu mai firescu lucru era, se'si aduca aminte de roman'a marire si fortuna apusa, aste suveniri se le depuna in diverse cantece, acompaniandu-le de acele melodie originali pline de simtirile cele mai profunde, din cari respira intr'un'a presentelee umile, in asemenare cu trecutulu superbu, cumu pré nimeritu oserba despre arielee romanesci doi straini.

Nationalitatea romaniloru se aréta curata si necontestabila, — dice unulu din ei, musiculu talentatu Enricu Ehrlich,¹⁾ atatu in limb'a si datinile loru, catu si chiaru in music'a loru deosebita de ori-ce alta. Negresitu arielee romanesci voru paré fórte curióse popóra-loru occidentului pentru melodi'a loru cu totulu originale si cate-odata potemu dice selbatica, si pentru companiamentulu loru, ce cuprinde a uneori acordurile celea mai capricióse, cele mai bizare, si alteori fórte simple si monotóne. Ele au inse un'a espressionu de melancolia dulce si dorerósa chiaru. Suntu mai cu séma unele pasagie misterióse, cari le facu se se presente dorintie infocate si ascunse in fundulu ànimei, si cari se manifesta printr'unu soiu de plansetu melodicu. Aceste suntu arielee doineloru; catu pentru acele de dantiu, horelee, ele resuna cu una veselia nebunatica, scomotósa, cu aceea veselia, la care omulu nenorocitu se dedà in momentele sale de uitare si de placere. „Trecundu preste campia, ne spune Gerando²⁾, omulu e adese opritu in calea sa prin nisce canturi line si monotóne, ce vinu din lunc'a au din cas'a vecina, si lasa in anim'a celui ce le asculta una impresiune dorerósa. Anumite melodie, precumu arielee de saltu, au din contra unu mersu viu, voiosu, impetuosu, care ne revóca in memoria natur'a meridionale a romaniloru; ele posiedu uneori ceva desordinatu si selbaticu. In unele poesii romane, ce au caractru nationale, omulu simte aceea vaga tristétia, pre carea cineva o esperiédia, candu la capulu sateluor asculta cantulu linu si prelungitu alu tieraniloru romani; intr'altelee éra si isbucnesce acelu coragiu si aceea superbia, pre care o inspira romanulu suvenirea originei sale.

In adeveru, cumu-cà originea poesiei nóstre poporali e de unu datu cu a poporului nostru, se conviuge ori-cine le scrutédia ceva mai profundu si mai cu de-amenuntulu. Te prinde justa mirare, candu pre romanulu neinvetiatu, carelee intrebatu nu'ti va sci spune nici iota de originea si trecutulu seu, ilu audi totusi reamintindu rapirea Sabeloru din legend'a lui Romulu, ilu audi cantandu de „fetisióre Sabinióre, cari venu pe unoru cá dñisióre la saltulu romaniloru, ce se jóca róta séu in hora cá si astadi, si pre carii romanii de cu séra rapindu-le, pre langa totu plan-sulu fragedeluor fiintie, nu le redau parintiloru.“³⁾ Elu in cantecele, dara numai in cantecele sale, imparte si adi nóptea in patru veghie cá strabunii sei romanii cei vechi;⁴⁾ si-aduce aminte de jocurile antice cu cursulu cailoru in ipodromu⁵⁾ si altele, semnu, cà de si nu form'a, dara materi'a si urdfrea ataroru poeme e stravechia. Cu catu mai virtosu trebue apoi

¹⁾ Enr. Ehrlich melodielee romanesci, in „Romani'a literaria“ Iasi 1855.

²⁾ A. de Ferando la Transylvanie et ses habitants, Paris 1845; t. I. pag. 322—3 si 342.

³⁻⁵⁾ At. M. Marienescu, Colende, Pest'a 1859; pg.106. 128. 113.

se intarimu acést'a de baladele „Fetu logefetu,“¹⁾ de dorere, peritele balade ale lui Traianu si ale lui Aurelianu²⁾, de ingeniós'a balada alegorica „Erculénu capitanu romanu,“ de „Plugusiorulu“³⁾ cu „badica Traianu“ si simbolec'a sa Dochia séu Dochiana, va-sedica Daci'a, de traditiunea lui „Arghiru si a Elenei“ simbolisatória de cele doue speditiuni ale lui Traianu imperatu contr'a Daciloru si de ocuparea Daciei printr'ensulu!

Dóra n'ar fi lucru prea cutediatu a suspicá re-sunete din stravechime si in balad'a „Anelulu si mar-am'a,“⁴⁾ in carea regele pre fiulu seu sinucisu pentru amant'a sa ucisa, ilu pune impreuna cu acést'a „in doue racle (sarcofage) imperatesci, portandu semne latinesci.“ Cumu-cà inse in cele de mai susu ne intempina relicie si reminiscentie chiaru dela léganulu si din primele epoce ale gintei nóstre, credemu a fi lucru mai invederatu, decâtu se fia opu de demustrare mai indelunga.

(Va urmá).

Nr. 29, 1877.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a ordinaria a comitetului asociatiunei transilvane, tienuta in 30. Ianuariu c. n. 1877 sub presidiulu dlui Iacobu Bolog'a, fiindu de facia domnii membrii Pav. Dunc'a, Baronulu Ursu, I. Hanni'a, I. V. Rusu, V. Romanu, Dr. Aur. Brote si Ioane Candrea.

§ 1. Secretariatulu referéza despre banii incursi la fondulu asoc. pre tempulu dela siedinti'a comitetului dein 27. Decembre 1876 pana la siedinti'a presenta, si anume:

a) Cá interese obvenitórie dupa couponii obligatiuniloru urb. trans. cu 1. Ianuariu 1877, 906 fl. 91 $\frac{1}{2}$ cr. (Nr. prot. 1, 1877).

b) Cá interese obvenitórie cu 1. Ianuariu a. c. dupa couponii obligatiuniloru de statu unificate, cumu si dela o actiune a drumului feratu trans. au incursu pentru fondulu asoc. in BN. 93 fl. 79 cr., ér' pentru fondulu academiei dela obligatiunile de statu au incursu in BN. 13 fl. 35 cr. (Nr. prot. ag. 3, 1877).

c) Dela dn. capitanu c. r. Stefanu Borgovanu cá tacsá de membru ord. pre 187 $\frac{6}{7}$, si prenumeratiune la „Transilvani'a“ pre 1877, 7 fl. (Nr. prot. 4, 1877).

d) Prin directiunea despartimentului cercuale alu Reghinului sasescu, s'au tramisu cá tacse de m. ord. 25 fl. (Nr. 6, 1877).

e) Prin dn. protopopu in Sabesiu, Ioanu Tipeiu, cá tacsá de m. ord. pentru d-sa pre 187 $\frac{4}{5}$ si 187 $\frac{5}{6}$ 10 fl., ér' pentru parochulu de acolo Avramu Davidu tacsá pre 187 $\frac{5}{6}$ 5 fl. (Nr. 15, 1877).

f) Prin directiunea desp. cerc. alu Deesiului cá tacse de m. ord. 17 fl., ér' cá prenumeratiuni la Transilvani'a pre 1877 10 fl. (Nr. 16, 1877).

g) Prin dn. profesore in Blasiu, I. M. Moldovanu cá prenumeratiuni la Trans. pre 1877, 42 fl. (Nr. 18, 1877).

h) Prin dn. dr. Athanasiu Siandru, cá tacsá de m.

ord. pre 187 $\frac{6}{7}$, dela dn. protofiscalu in Aradu, Lazaru Ionescu 5 fl. Nr. 19, 1877).

i) Au mai incursu la cass'a asociat. cá tacse de m. ord. 30 fl. si cá prenumeratiuni la Trans. pre 1877 208 fl. 50 cr. (Nr. prot. ag. 5, 10, 14, 20, si 26, 1877).

k) Pentru fondulu academiei, s'au incassatu cá interese obvenitórie cu 1. Ianuariu 1877 dupa couponii obligatiuniloru urb. trans. 217 fl. 26 $\frac{1}{2}$ cr: (Nr. prot. 2, 1877).

Spre scientia.

§ 2. Se iá la pertractare relatiunea dlui avocatulu Mateiu Nicol'a de dato 6 Decembre 1876 in caus'a legatului lui Ioanu Iancu, si in specie cu privire la pasii facuti de numitululu avocatulu, in privinti'a unei sume de 977 fl. 62 $\frac{1}{2}$ cr. din legatulu cestionatu, ce se pretinde din partea viduei testatoretului (Nr. prot. 379 ex 1876. A se conferi si § 204 din prot. siedintiei comit. din 27 Decembre 1876).

Se decide a i-se rescrie dlui avocatulu mai susu amentitu, cum-cà pasii facuti in caus'a realisarei drepturiloru asoc. cu privire la legatulu cestionatu, se iau spre placuta scientia, si se róga a staruí si mai departe cu probatu'i zelul, intru ajungerea scopului intentionatu. Totu cu acea ocaziune, se i se dea si deslusirile necesarie, cu privire la unele gravamine din respectiv'a relatiune.

§ 3. Se iau la pertractare relatiunile dlui avocatulu Mateiu Nicol'a de dato 25 Novembre 1876 si 5 Ianuariu 1877 in caus'a legatelor telechiane, in combinatie cu o alta relatiune totu in acestu obiectu facuta de dn. adv. Bas. Popu Harsianu (Nr. prot. 371, 398, 1876) si Nrii prot. 7, 1877 (a se conferi si protocolulu siedintiei comit. din 27 Decembre 1876).

Se decide a i-se rescrie dlui avocatulu Mat. Nicola, cum-cà pasii facuti in cestionat'a causa se aproba si i se concrede a face si pre viitoriu pasii, ce i-va afla de lipsa in privinti'a realisarei intereselor culturali ale asociatiunei, facia cu acele legate; totu cu acea ocaziune se i-se arate si motivele, de care condusu comit. asociat. a cerutu unele informatiuni cu privire la p. 2. si 3 din relatiunea'i din 25 Novembre 1876.

D-lu avocatulu Harsianu inca este de a se incunoscintiá despre dispositiunile facute in atens'a causa.

§ 4. D. avocatulu Basiliu Popu Harsianu prin scriptele din 16 Decembre 1876 si 18 Ianuariu 1877 raportéza in caus'a legatului lui Avramu Iancu, si intre altele arata, cá testatoretulu ar' fi avutu o parte de baia la „Puric'a in Corabia,“ carea pana acumu nu este petrecuta in inventariulu luatu despre mass'a acelui'a, s'ar' poté inse castigá pre sém'a asociat. pre langa una rebonificare de 200 fl. D-sa din parte'si va staruí, cá societatea se abdica de pretensiunea sa in favórea asoc., opineaza inse, cá in astu obiectu se se faca pasi din partea comitetului (Nr. 392, 1876 si 24, 1877).

Se decide: a se face pasii necesarii la societatea minieraria respectiva, spre a se esoperá accordarea acelei parti de baia gratis pre sém'a asoc., si despre pasii facuti in estu obiectu, se se incunoscintieze si amentitululu d. avocatulu.

§ 5. Consistoriulu diecesanu din Gherl'a prin script'a din 23 Decembre 1876 notifica, cum-cà ajutoriulu de 100 fl. accordatu din partea asoc. in favórea ajutorarei scóleloru misere, l'a impartitu pre sém'a aloru doue scóle confessionale

misere. (Scól'a din Lapusiulu ungiurescu si Siemleulu Silvaniei. (Nr. 405, 1876).

Se iea spre scientia.

§ 6. Stipendiutul asoc. Emiliu Viciu, scolaru in a III-a clase gimnasiale la Muresiu Osiorheiu, 'si presentéza testimoniuulu despre progresulu facutu in studia pe cuartalulu I iu din anulu scol. curente. Din respectivulu testimoniu se vede, cá numitul teneru a raportatu clase de progresu: mare parte precelente Kitünö (Nr. 407, 1876).

Spre scientia.

§ 7. Redactiunea Gazetei Transilvaniei tramite contulu despre 1 fl. 35 cr. cá tacsă de timbru pentru concursele publicate in numit'a foia (Nr. 408, 1876.)

Se asemnéza la cass'a asoc. esolvirea respectivulu contu.

§ 8. D. advocatu Georgiu Filepp raportéza in caus'a relaxarei de arenda, cerute de Carolu Fischer, in caus'a venderei mosiei Galiane, in fine cere a se luá dispositiune, cá se se solvéscă contributiunea restante pre cuartalulu din urma dupa mosi'a Galliana. (Nr. 8, 1877).

Se decide, cá caus'a relasarei de arenda, se se rezolveze negativu; se se urgiteze depunerea pretiului pentru mosi'a Galliana pre bas'a contractului de vendiare; in fine d. advocatu se se recerce a notificá incóce cuantulu contributiunei restante dupa mosi'a Galliana, pre cuartalulu din urma alu anului trecut.

§ 9. D. Iakab Elek auctorulu opului: „a Király földi viszonyok ismertetése“ cumparatu pre sém'a asoc., multiamesce in terminii cei mai caldurosi pentru onorariulu ce i s'a acórdatu in siedinti'a comit. din 27. Decembre 1876 si donézá pre sém'a asociat. unu esemplariu din altu opu alu seu intitulatu „a Ghyczyek Erdély történetében.“ (Nr. 13, 1877).

Se esprime amentitului domnu recunoscintia protocolaria pentru opulu donatu pre sém'a asociat., carele se transpune dlui bibliotecariu, spre a se inferi in registrulu bibliotecei asoc.

§ 10. Directiunea despart. cerc. alu Deesiului (XII) asterne procesulu verbale alu siedintiei sub-comitetului din 8 Ianuariu 1877. Din amentitului procesulu verbale resulta intre altele urmatóriele lucrari:

a) Dn. direttore Gavru. Manu, s'a dechiaratu, cum-cá oferesce spre scopurile gen. ale asoc. actiunea s'a dela banc'a gen. Transilvani'a, in calitatea de membru ordinariu p. III.

b) Totu d. direttore Gavru. Manu a presentatu in siedinti'a subcomit. din 8 Ianuariu 1877 nescari litere fundationali, in sensulu carora donéza pentru fondulu scóleloru principali romane din Lapusiulu ungiurescu, venitul seu educariu (din cárciumaritu) din Grosi (Tökés) cu venitu anuale de 40—50 fl., cum si o actiune dela banc'a gen. Transilvani'a in suma de 40 fl. p. IV.

c) S'a luatú scientia despre insinuarea unui membru nou, in persón'a dlui Ioanu Porutiu, si despre întrarea intre membrii acelui despartimentu aloru 3 membrii ordinari stramutati cu locuinti'a acolo p. V. (Nr. prot. ag. 16, 1877).

Lucrarile sub-comit. se iau spre placuta sciintia, si dlui direttore Gavru. Manu, se i-se esprime recunoscintia in scrisu pentru ofertulu de 100 fl. facutu neconditionatu in favórea asociatiunei.

§ 11. D. Ioanu Popu invetiatoriu in Mohaciu cere a i-se tramite fói'a asoc. pre 1877, cá va tramite nesmintitu pretiulu obvenitoriu; asemenea cere cursurile foiei din 1869—1876, a caroru pretiulu va respunde cu ocaziunea primirei acelora. (Nr. 21, 1877).

Se acorda cereriloru respective.

§ 12. Junimea studiósă la academi'a montana din Schemnitz multiamesce pentru gratificarea foiei asoc. pan' acumu, cere a i-se gratificá si pre anulu curente; mai cere a i-se suplini unii numeri din cursurile aniloru 1875, 1876. (Nr. 22, 1877).

Se decide a se face dispositiune, cá pre sém'a junimei rom. studiósă la amentit'a academia, se se dea si pre anulu cur. cate unu esemplariu gratuitu din fói'a asoc.; ér' dupace nu esista numeri separati disponibili din cursurile aniloru indigitati, se i-se tramita cate-o colectiune brosiurata.

§ 13. D. I. Hincz alias Hintiescu, pre langa script'a sa adresata v. presiedintelui donéza pre sém'a bibliotecei asoc. unu esemplariu din opulu seu, „Proverbiale romaniloru“ dedicatu asociat. transilvane.

Se concrede v. presied. a esprimá in scrisu multiamita auctoriului amentitu, pentru zelulu ce'lu desvolta in interesulu promovarei si inavutirei literaturii romane.

§ 14. Se presentéza opulu: „Századok, a magyar történelmi társulat Közlönye,“ brosiur'a I. de pre 1877 daruitu pre sém'a asociat. din partea societatei istorice magiare din Bud'a-pest'a.

Se primesce pre langa espresiunea recunoscintiei protocolarie, si se transpune dlui bibliotecariu spre a se inferi in registrulu bibliotecei asoc.

Verificarea acestui procesulu verbale se corcrede d-loru membrii: Dunc'a, Hanni'a, Romanu.

Sibiiu, datulu cá mai susu.

Iacobu Bolog'a
presiedinte.

pentru secret.
I. V. Rusu.

S'a perlesu si verificatu. Sibiiu 1. Februariu 1877.

P. Dunc'a mp. I. Hanni'a mp. V. Romanu mp.

ad Nr. 29, 1877.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asociat. trans. de pre tempulu dela 27 Decembre 1876 pana la siedinti'a comitetului din 30 Ianuariu 1877.

Prin directiunea despart. cerc. alu Reghinului sasescu (XVII) s'au tramisu:

Dela dn. comerciante Ioanu Marinoviciu tacs'a de m. ord. pre 187⁵/₆ 5 fl. — Dn. comerciante Nicolau Marinoviciu tacs'a de m. ord. pre 187⁵/₆ 5 fl. — Dn. comerciante Demetriu Cornea tacs'a de m. ord. pre 187⁵/₆ 5 fl. — Dn. advocatu Patriciu Barbu tacs'a de m. ord. pre 187⁵/₆ 5 fl. — Dn. sub-jude reg. Marcu Cetatianu tacs'a de m. ord. pre 187⁵/₆ 5 fl. — Dn. advocatu in Uniadór'a Michailu Bontescu tacs'a de m. ord. pre 187⁶/₇ 5 fl. — Dn. advocatu in Elisabetopole Niculae Sustai tacs'a de m. ord. pre 187⁶/₇ 5 fl. — Dn. sub-jude regiu in Campeni Demetriu Munteanu tacs'a de m. ord. pre 187⁶/₇ 5 fl. — Dn. jude regiu in Székely Udyarhely Basiliu Basiota Motiu-Dembulu tacs'a de m. ord. pre

187⁴/₇, 187⁵/₆ 10 fl. — Dn. c. r. capitanu in Alb'a-Iuli'a, Stefanu Borgovanu tacs'a de m. ord. pre 187⁶/₇ 5 fl. — Dn. Petru Oprisiu secret. de telegrafu in Canisia mare tacs'a de m. ord. pre 187⁵/₆ 5 fl. — Dn. Ioanu Porutiu candidatu de advoc. in Deesiu, tacs'a de m. ord. nou pre 187⁶/₇ si pentru diploma 6 fl. — Dn. Augustinu Popu candidatu de advocatu in Deesiu, tacs'a de m. ord. nou pre 187⁶/₇ si pentru diploma 6 fl. — Dn. Alessiu Bogdanu cancelistu tacs'a de m. ord. nou pre 187⁶/₇ 5 fl. — Dn. protopopu in Sabesiu, Ioanu Tipeiu tacs'a de m. ord. pre 187⁴/₅ si 187⁵/₆ 10 fl. — Dn. parochu in Sabesiu Avramu Davidu tacs'a de m. ord. pre 187⁵/₆ 5 fl. — Dn. Lazaru Ionescu profotiscalu in Aradu tacs'a de m. ord. pe 187⁶/₇ 5 fl.

Sibiiu iu 30 Ianuariu 1877.

Dela secret. asoc. trans.

BIBLIOGRAFIA.

Vasilie Alecsandri.

Opere complete. Partea III. *Prosa.* Bucuresci. Editura Librăriei Socecu et Comp. 1876. 8-vo, pag. 614. Edițiunea destulă de elegantă. De vândare în Brașov, la librăria H. Zeidner în piața mare, unde se pot lua și Part. I. et II. Prețului T. III. 8 franci.

În această parte se află adunate 19 scrieri ale dlui Vas. Alecsandri, între care și cinci biografii, Nic. Balcescu istoricul, Cost. Filipescu marele patriotu martiru alu convicțiunilor sale, Alecu Russo, Const. Negruzzi și Prosper Merimé, la care amu putea adăuga și pe a lui Antonu Panu, de și aceea e trecută la recenzii. Are și vre-o două critice literare, aspre, asupra unor cestiuni, care voru mai fi multu timpu disputate, și unde criticele dlui Alecsandri voru produce anticritice totu așa de agere, cumu sunt și ale dsale.

Nu cunoscem iu toată națiunea noastră scriitoriu mai populariu, mai multu cititu și gustatu, decatu este dn. Alecsandri; de aceea și suntem convinsi, că nu va remanea o singura bibliotecă romană, fie aceea încă pe atât de modestă, că se nuși castige scrierile dsale care, abstractiune facută de unele singularități și chiaru neregularități limbistice, în partea lor cea mai mare tractădă subiecte (theme) curatu nationali, într'unu stilu dulce, atragatoriu, semănatu cu flori poetice și cu figuri retorice necautate, naturali.

Despre *Proverbiile romanilor* publicate de dn. I. C. Hintiescu în Sibiiu 1877 carte anunțată de noi în Nr. 1, avem se mai observam, că partea cea mai mare a proverbielor adunate de fericitul Antonu Panu sub titlu *Povestea vorbeii*, sunt coprinse în colecțiunea dlui Hintiescu, care înse nu are mai puțin de 3169 proverbe (parimii, dăcatori) românesci, adunate cu pacientia admirabilă și collocate

frumosu în ordine alfabetică. Ici-colea unele se repetu cu câteva cuvinte schimbate, adică după regiune și provincialism; dară colecțorul de proverbe era datoriu lectorilor și cu acestea variațiuni, pentru că se aiba alegere. Lectorii noștri cunosc laudele caldure, pe care le dă dn. Vas. Alexandri colecțiunei lui Antonu Panu. Cu atât avem se fimu mai recunoscători dlui Hintiescu pentru această colecțiune amplă, care înse pare că nu îndestulădă pe editorulu ei, ci rōga pe publicu, precumu amu vedutu, că se'i tramita și mai multe, spre a le cuprinde în a două edițiune. Regretam foarte, că nici asta-data nu ne remane spațiu, că din atâtea mii de proverbe se reproducem și noi aici macaru 5%.

Pataniile multu cercatei Griselde, istoriă morală preă interesantă, scrisă pentru poporul romanu. Editoru I. C. Hintiescu Brașov, este un'a din acelea lecturi populare, scrise într'unu stilu usioru de înțelesu și curgatoriu, destinate pentru publiculu mijlociu, precumu le avem pe cele remase dela fericitul advocatu Aronu și translatoru Baracu, Carticic'a 16-o costă numai 20 cr.

Istoriă archeologiei, studiu instructiv la această știință. Prelegeri ținute la facultatea de litere din Bucuresci de A. I. Odobescu. I. Anticitatea. Renascearea. Bucuresci. Librăria Socecu și comp. 1877, 8-vo, pg. 763. Vom reveni la această carte plină de erudițiune.

Glossariu, care coprinde vorbele din limbă română, străine prin originea și formă lor, cumu și cele de origine îndoișă. După însărcinarea dată de societatea academică romană elaboratu că proiectu de A. T. Laurianu și I. C. Massimu. Fasciculu IV—V. Dictionariulu se va vende cu prețulu fissu de 60 lei noi, Glosariulu cu 12 lei noi. Bucuresci 1876. 8-vo mare.

Indice bibliografic alu cartilor publicate românesce, în Romani și de Romani în anii 1874, 1875, și 1876. Precedatu de schițele biografice ale literatilor romani din Macedoniă. Edițiune particulară trasă numai în 200 de exemplare. Bucuresci 1877, 8-vo mare, pag. 32. Prețulu 1 fl. G. Popescu.

Principie pentru scrierea și pronunțarea limbii române de Dem. I. Popilianu licențiatu în litere. Craiova, 1876. 8-vo, pg. 64. Prețulu 1 leu.

Inscripțiunea de pe patraștrulu dela Stănescu de Gr. G. Tocilescu. Bucuresci, 1876. 8-vo. pg. 14.

Vieta și activitatea lui Maniu Samuilu Miculu alias Clainu, de Sadu de Ioanu C. Bianu, studente la facultatea de litere și filosofia din Bucuresci. Extrasu din analele societății academice române, care au adoptatu inserțiunea acestei opere. Bucuresci, 1876. 8-vo mare. pg. 35.